

POLITIET

Anmeldt kriminalitet i Oslo politidistrikt 2021

Februar 2022
Oslo politidistrikt

Anmeldt kriminalitet i Oslo politidistrikt i 2021

Samlet trend: Nedgang i anmeldelser følger pandemiutviklingen

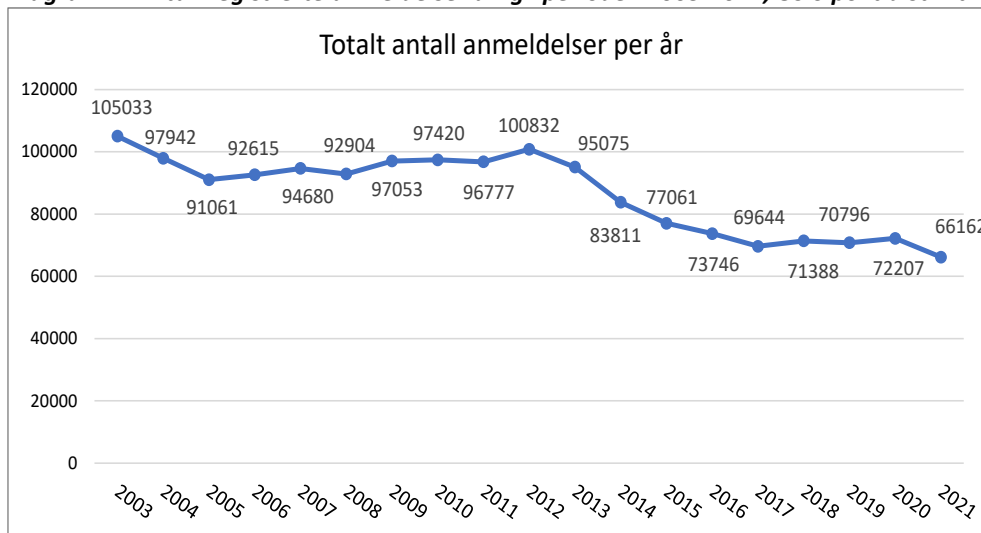
Oslo politidistrikt omfatter kommunene Oslo, Asker og Bærum. I 2021 ble det totalt registrert 66 162 anmeldelser med gjerningssted i politidistriktet.¹ Dette er en nedgang på -8 % fra 2020. Trolig har koronapandemien og smitteverntiltakene medvirket til nedgangen.

Nedenfor gjøres det sammenligninger mellom månedene i 2021, mellom årene 2020 og 2021, samt mellom 2021 og en "prepandemiperiode" på 5 år før dette.

Lange linjer

Pandemien påvirket mønsteret i anmeldelser gjennom året for både 2020 og 2021, men det var først i 2021 at pandemieffekten ga en markant nedgang i anmeldelser for året som helhet. Sammenlignet med gjennomsnittet i femårsperioden før pandemien inntraff, var nedgangen i 2021 på -9 %. Nedgangen skjedde primært sentralt i Oslo by.²

Diagram 1: Antall registrerte anmeldelser årlig i perioden 2003-2021, Oslo politidistrikt.

Det samlede antall anmeldelser for året 2021 som helhet, føyer seg samtidig inn i en lengre trend i politidistriktet med betydelig reduksjon i anmeldt kriminalitet som startet allerede 1999.³ De siste 10 årene har nedgangen vært på drøyt 30 %. I disse årene har innbyggertallet samtidig steget med 15 %.⁴

¹ Datakilde: Straffesaksregisteret (Strasak), som omfatter anmeldelser uavhengig av avgjørelse i saken. Undersøkelsessaker er unntatt.

² Den tilsynelatende økningen fra 2019 til 2020 kan tilskrives at Røyken og Hurum ble innlemmet i politidistriktet.

³ 117 808 anmeldelser i Oslo politidistrikt i 1998 (da kun Oslo kommune).

⁴ Som følge av at hovedstadsregionen er knutepunkt for trafikk og folk i bevegelse, er en betydelig del av lovbrysterne ikke bosatt i distriktet.

Reduksjonen over lengre tid er del av en bred nedgangstrend i kriminalitet i vestlige land de siste tiårene. Flere faktorer er blitt pekt på som forklaring, blant annet digitalisering av sosial samhandling som endrer enkelte lovbrudds forekomst og modus operandi.

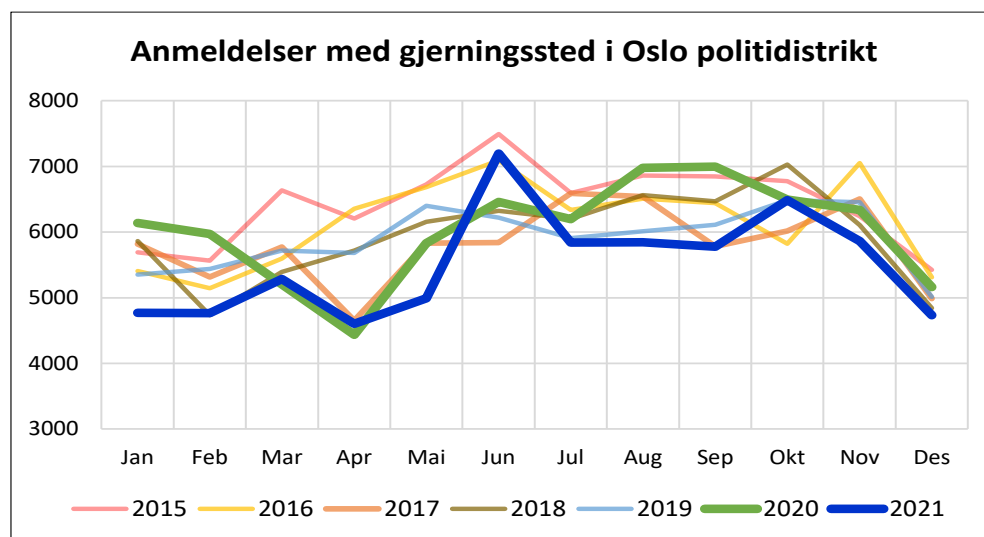
Både i 2020 og 2021 ble rundt en fjerdedel av anmeldelsene inngitt digitalt. Dette representerer en ytterligere vekst i en trend som startet flere år før pandemien.

Utvikling gjennom året

Gjennom året 2021 er det spor av smitte og smitteverntiltak i mønsteret for anmeldelser. Antallet anmeldelser lå relativt lavt gjennom hele året, men spesielt første halvår 2021, da smittevernet var strengt. Antallet økte nærmere sommeren og videre mot høsten da samfunnet åpnet mer opp. Deretter avtok det i slutten av året (november), samtidig som det ble innføring av nye smitteverntiltak.

Det må understrekes at også andre faktorer enn pandemi kan ha påvirket anmeldelsesfrekvensen. En avvikende sterk økning i anmeldelser i juni skyldtes til dels etterregistrerte vinningslovbrudd.

Diagram 2: Antall anmeldelser per måned med gjerningssted Oslo politidistrikt, 2015-2021.

Registrert kriminalitet etter hovedkategorier

I framstillingen nedenfor gjengis anmeldelsestall for de ulike hovedkategoriene av kriminalitet.⁵

Den samlede nedgangen på drøyt 6 000 anmeldelser fra 2020 til 2021 domineres av en sterk reduksjon i de store kategoriene vinnings- og narkotikalovbrudd, men nedgang preger flere kategorier. Både for vinnings- og narkotikalovbrudd må nedgangen ses som en videreføring av en flerårig trend, som trolig ble forsterket av pandemien og tilhørende mottiltak.

⁵ I datamaterialet er også tidligere registre lovbrudd inndelt i hovedkategoriene av kriminalitet som ble innført med ny straffelov som trådte i kraft i oktober 2015.

Tabell 1. Antall anmeldelser i de ulike kategorier lovbrudd i Oslo politidistrikt i prepandemiperioden 2015-2019 (gjennomsnitt), 2020 og 2021.

Kriminalitetstype	Snitt prepandemi- periode	2020	2021	% endring 2021 vs prepandemi- periode	% endring 2021 vs 2020
ANNEN	9438	9463	8719	-7,6	-7,9
ARBEIDSMILJØ	89	81	64	-28,1	-21,0
MILJØ	44	65	58	32,4	-10,8
NARKOTIKA	7080	5206	4006	-43,4	-23,1
SEKSUALLOVBRUDD	1011	962	1173	16,0	21,9
SKADEVERK	4887	6848	6307	29,1	-7,9
TRAFIKK	6382	7021	6585	3,2	-6,2
VINNING	30200	28936	25838	-14,4	-10,7
VOLD	7146	7408	6860	-4,0	-7,4
ØKONOMI	6250	6217	6552	4,8	5,4
TOTALT	72527	72207	66162	-8,8	-8,4

Økonomisk motivert kriminalitet

Nedgangen i antall anmeldelser fra 2020 til 2021 var størst for *kriminalitetstype vinning*, med en reduksjon på drøyt 3 000 anmeldelser (-11 %). Sammenlignet med snittet i pre-pandemiperioden var nedgangen på -14 %.

Om lag halvparten av reduksjonen fra 2021 gjaldt *sykkeltuverier*, der antallet anmeldelser var spesielt høyt i 2020. Likevel er antallet høyere enn i prepandemiårene. Trolig har befolkningens endrede bruk av transportmidler under pandemien påvirket omfanget av sykkeltuverier.

Anmeldelser av *tyveri fra person* ble redusert med -8 % fra 2020 til 2021, og med -38 % sammenlignet med prepandemiperioden. Annen bruk av det offentlige rom under pandemien kan ha bidratt til reduksjonen.

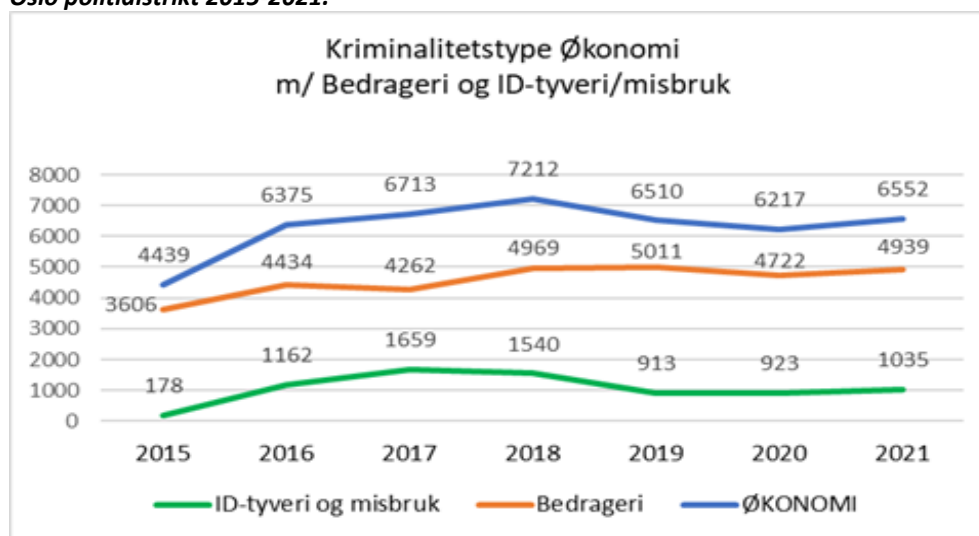
I 2021 var det også en nedgang fra 2020 i anmeldelser av *grovt tyveri fra bolig* (-18 %). Dette er nær en halvering fra snittet for de siste 5 årene før 2020. Økt tilstedeværelse hjemme og færre utenlandske vinningslovbrytere kan ha påvirket omfanget. De 344 anmeldelsene av ran i 2021 var en nedgang på -29 % fra 2020, et år hvor antallet var relativt høyt. Antallet ran i 2021 var lavere enn snittet i de 5 prepandemiårene.

Tabell 2: Antall anmeldelser for utvalgte lovbrudd i kriminalitetstype Vinning i Oslo politidistrikt i preandemiperioden 2015-2019 (gjennomsnitt), 2020 og 2021.

Utvalg vinningslovbrudd	Preandemi-periode	2020	2021	% endring 2021 vs preandemi-periode	% endring 2021 vs 2020
Ran	398	482	344	-13,6	-28,6
Tyveri fra person	8818	5900	5429	-38,4	-8,0
Gr.tyveri fra bolig	518	331	271	-47,7	-18,1
Tyveri fra bil o.l.	2570	2169	1947	-24,2	-10,2
Sykkeltyveri	4981	7844	6347	27,4	-19,1
Butikktveri	5610	5650	4849	-13,6	-14,2

Samtidig med nedgangen i vinningslovbrudd i 2021, var det en svak økning (5 %) i anmeldelser i *kriminalitetstype økonomisk kriminalitet*, mye tilskrevet vekst i anmeldte bedragerier. Antallet bedragerier i 2021 var høyere enn i pre-pandemiperioden, men tilnærmet likt 2018 og 2019. Det var forventet en større økning under pandemien. Signaler fra andre samfunnsaktører tilsier at veksten i bedragerier og ID-tyverier har vært betydelig høyere under pandemien enn det anmeldelsene indikerer. Trolig skyldes dette at slike lovbrudd ofte løses på annen måte enn ved politianmeldelse.

Diagram 3: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Økonomi, herunder Bedrageri og ID-tyveri og -misbruk. Oslo politidistrikt 2015-2021.

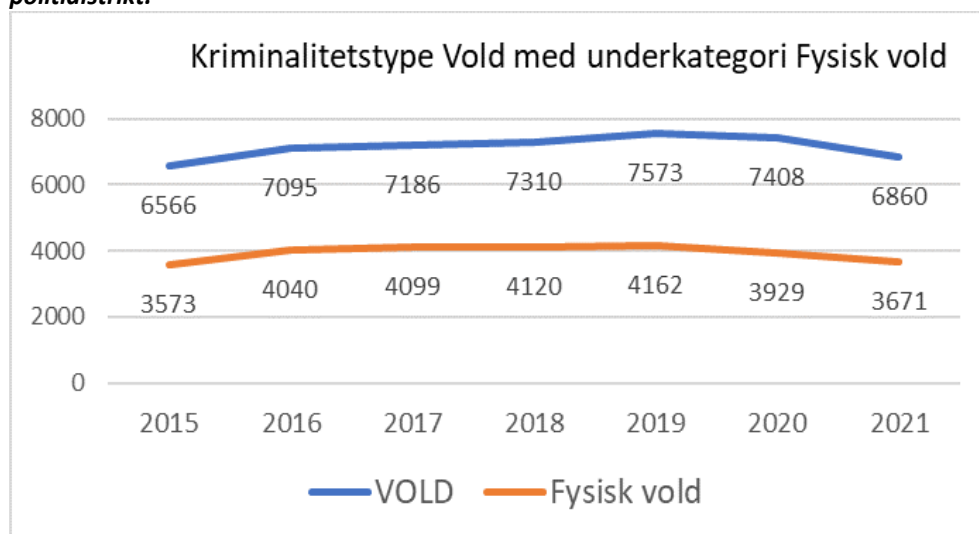
Vold

I 2021 ble det registrert totalt 6 860 anmeldelser av kriminalitetstypen vold, som omfatter både fysisk vold, trusler og tvang, mm. Dette er en nedgang på -7 % fra 2020. Antall anmeldelser i 2020 og 2021 representerer et brudd med en økende trend i årene før pandemien.

Trolig har pandemien medvirket til at den flerårige økningen i voldsanmeldelser ble snudd til reduksjon i 2020 og videre i 2021. Antallet anmeldelser har vært relativt lavt i måneder med høye smittetall og tilhørende tiltak.

Innenfor kriminalitetstype vold var det ulik utvikling for de forskjellige typene lovbrudd. Antall anmeldte *trusler* var spesielt høyt i 2020 sammenlignet med prepandemiperioden, for deretter å avta i 2021. Anmeldelser av *fysisk vold* sank i 2020 og avtok ytterligere i 2021. Det samme gjaldt ulike former for angrep mot offentlige *tjenestepersoner*, inkludert politi.⁶ Slike lovbrudd omfatter både fysisk hindring, forulemping, trusler og fysisk vold. En voldsundersøkelse produsert av Oslo politidistrikt i 2019 viste at slike anmeldte hendelser mot politiet primært fant sted i sentrumsområdet. Nedgangen både for denne type lovbrudd og for fysisk vold er trolig forbundet med at sentrumsområdene tidvis var "nedstengt" under pandemien.

Diagram 4: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Vold i perioden 2015-2021, og herunder fysisk vold. Oslo politidistrikt.

Den omtalte økningen i voldsanmeldelser i årene før pandemien var delvis forbundet med økt avdekking av familievold. Det var stor bekymring for økt familievold i perioder med strenge smitteverntiltak. Antall registrerte anmeldelser for mishandling i nære relasjoner økte fra 2020 til 2021, men i begge årene var antallet innenfor variasjonsbredden i de 5 foregående årene. Økningen fra 2020 til 2021 gjaldt anmeldelser av mishandling *uten* kroppskrenkelse. Flere trekk ved pandemien kan ha påvirket anmeldelsesmønstret, blant annet mer bruk av hjemmekontor og nedstengte skoler. Dette kan ha gitt sterkere årvåkenhet og bekymring mellom naboer, men også svekket avdekkingen fra det offentlige side.

Ved utgangen av 2021 stod det registrert 37 anmeldelser av grov vold i form av drapsforsøk, som var 4 flere enn i 2020. Antallet har vært økende de siste årene fra og med 2017. I 2021 ble det registrert 9 *drap*. I prepandemiperioden varierte antallet mellom 4 og 14 per år, mens det i 2020 var rekordlave 2 i 2020.⁷ Mer anstrengte relasjoner og konflikter i den illegale handelen under pandemien, kan ha medvirket til økningen i 2021.

Til tross for økningen i både drapsforsøk og drap, har det de siste 4 årene likevel vært en samlet nedgang i anmeldelser av grov vold i politidistriktet, herunder grov kroppsskade,

⁶ Nedgangen var på -7 % i 2020 og -6 % i 2021.

⁷ Antallet i 2021 er 8 hvis man ikke inkluderer en hendelse hvor politiet utløste skudd og en mann døde.

drapsforsøk og drap. Flere faktorer påvirker registreringen av grove voldshendelser og størrelsesforholdet mellom kategoriene.

I 2021 ble det registrert 88 anmeldelser av fysisk vold hvor kniv eller annet stikkvåpen var involvert.⁸ Dette var et betydelig lavere antall enn i 2020, og også færre enn i 2019.⁹ Anmeldelser av *trusler med kniv eller annet stikkvåpen* ble også redusert fra 2020 og nærmet seg nivået fra prepandemiperioden.

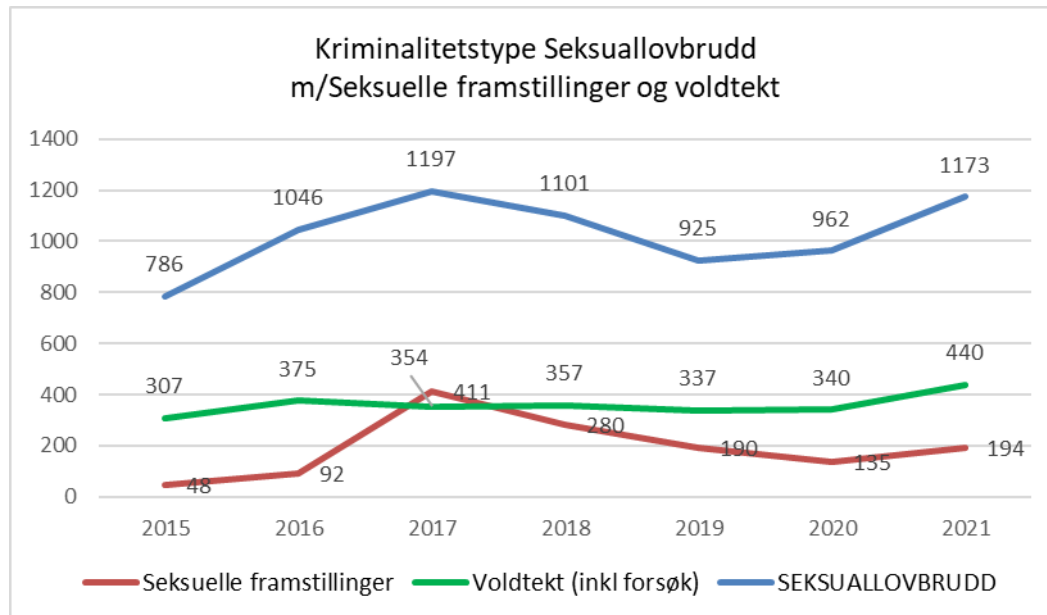
Både i 2020 og 2021 økte antallet anmeldelser av *vold med skytevåpen*. Antallet var særlig høyt i august 2021. En analyse av anmeldte hendelser høsten 2021 viste at både spenninger i kriminelle miljøer og belastninger knyttet til rusmisbruk/psykisk sykdom så ut til å ligge til grunn. Pandemien har trolig virket inn på begge disse samfunnsfenomenene.

Seksuallovbrudd

Antall anmeldte seksuallovbrudd i 2021 var 1 173. Dette var en økning på 22 % (211) etter en mindre økning i 2020 (4 %). Antall i 2021 var 16 % over snittet for den 5-årige prepandemiperioden.

Økningen i seksuallovbrudd gjaldt primært anmeldelser av *voldtekt (inkl. forsøk)*, der veksten i *voldtekter av barn under 14 år* i 2020, fortsatte i 2021. Antallet i 2021 (118) var over dobbelt så høyt som i prepandemiperioden. Økningen omhandlet digitale overgrep og gjenspeiler etterforskning/avdekking av disse.

Diagram 5: Antall anmeldelser av kriminalitetstype Seksuallovbrudd, herunder seksuelle framstillinger og voldtekt. Oslo politidistrikt 2015-2021.

For *voldtekt av personer over 14 år* økte antallet anmeldelser med 24 % fra 2020 til 2021, og var 10 % høyere enn snittet i prepandemiperioden. Antallet var særlig høyt i sommer-

⁸ Unntatt Mishandling i nære relasjoner.

⁹ Informasjonen framkommer ikke av politiets standardiserte statistikk. Tallene utarbeides ved at saksdokumenter leses i saker der modus ikke er registrert.

månedene samt i oktober, og ble trolig påvirket av "åpning av samfunnet" med færre smittevernstiltak.¹⁰ En gjennomgang av 135 anmeldelser f.o.m. mai t.o.m. september 2021 viste at over halvparten (52 %) var festrelatert med rus involvert, mens 22 % omhandlet relasjonsvoldtekt. Færre enn 1 av 10 gjaldt overfallsvoldtekt, de fleste med gjernings-tidspunkt i mai juni, eller juli. Nær tre fjerdedeler av de 135 anmeldelsene gjaldt hendelser innendørs og drøyt halvparten hadde gjerningssted i sentrumsbydelene i Oslo.¹¹

Økningen fra året 2019 til 2020 i anmeldelser av "seksuell atferd" gikk noe tilbake 2021, men var fremdeles på høyt nivå sammenlignet med prepandemiperioden. Utviklingen kan gjenspeile endringer i generell utrygghet i det offentlige rom under pandemien.

Antallet anmeldelser av ulovlige seksuelle framstillinger økte fra 2020 til 2021, men var samtidig innenfor variasjonsbredden i prepandemiperioden. Anmeldelsene gjenspeiler politiets etterforskning og avdekkingsvirksomhet.

Øvrige kriminalitetstyper

I 2021 sank antall anmeldelser av *narkotikalovbrudd* med -23 % fra 2020, et år da det også var betydelig nedgang fra året før. Antallet i 2021 var -43 % lavere enn snittet de siste 5 årene før 2020. I tillegg til en sannsynlig pandemieffekt, kan nedgangen skyldes endringer i politiets kontrollpraksis. Nedgangen gjelder særlig anmeldelser etter Legemiddeloven.

Anmeldelser av *skadeverk* sank med -8 % fra 2020 til 2021, etter et høyt antall i 2020. Antallet i 2021 er fortsatt godt over snittet for årene før 2020. Mønsteret i anmeldelser preges i stor grad av skadeverk på kollektivkjøretøy samt kontroll- og registreringspraksis.

Antall anmeldte *trafikklovbrudd* gikk tilbake i 2021 fra et høyt nivå i 2020, men var fremdeles svakt høyere enn i prepandemiperioden. Endring i kontrollpraksis under pandemien kan ha påvirket tallene. Det var nedgang i de kontrollinitierte anmeldelsene av brudd på hastighet og kjøring uten gyldig førerkort, men også i anmeldelser av personskader.

Færre lovbrudd av kriminalitetstype *annen* ble anmeldt i 2021 enn 2020 (-8 %). Nedgangen gjaldt særlig ordensforstyrrelser, bæring av våpen på offentlig sted og andre lovbrudd etter våpenloven. Antall anmeldte brudd på utlendingsloven sank med -8 % fra snittet i prepandemiperioden. Antall brudd på smittevernlovgivningen økte noe fra 2020 til 2021.

Barne- og ungdomskriminalitet

Det var en nedgang på -4 % fra 2020 til 2021 i antall anmeldelser med mistenkt person under 18 år. Både i 2020 og 2021 lå antallet under (-7 %) snittet i prepandemiperioden. Nedgangen i 2020 og 2021 har brutt en lineært voksende trend i barne- og ungdomskriminaliteten i 5-årsperioden før pandemien. Det var særlig antall *vinningslovbrudd* som ble redusert i de to pandemiårene. For ran var nedgangen betydelig i 2021. Dette året var det samtidig et relativt høyt antall anmeldelser i kategorien *økonomi*, og som gjelder bedragerier.

¹⁰ Også etteranmeldelse og -registrering av eldre hendelser spiller inn på anmeldelsesmønsteret gjennom året. Rundt halvparten av voldtektene anmeldt i undersøkelsesperioden (unntatt 75 % i juli) hadde gjerningsdato forut for registreringsmåneden. Uten en nærmere analyse av disse, er sammenhengen mellom anmeldelser og pandemi/smitteverniltak usikker.

¹¹ Rapport Oslo politidistrikt 2021: *Voldtektsanmeldelser i Oslo politidistrikt mai-september 2021*.

Antall *voldslovbrudd* med unge gjerningspersoner var i 2021 tilnærmet likt 2020. Dette representerte en nedgang fra 2019, men var samtidig likt snittet for årene før pandemien. Anmeldte tilfeller av *seksuallovbrudd* med ung gjerningsperson økte både i 2020 og 2021. Økningen i 2021 handlet i sin helhet om framstilling/ framvisning av seksuelle overgrep eller seksualiserte bilder/film, mens det samlet sett var nedgang i øvrige seksuallovbrudd.

Antall anmeldelser av de kontrollinitierte *trafikklovbruddene* var spesielt høyt i 2021.

Utviklingen fra 2020 til 2021 var ulik i politidistriktets geografiske driftsenheter, med nedgang i enhet sentrum og stabilitet i øst og vest.

Totalt ble 1750 ulike *personer* under 18 år anmeldt for lovbrudd i Oslo politidistrikt i 2021.¹² Dette var tilnærmet likt antallet i 2020, men samtidig 12 % flere enn snittet i pre-pandemiperioden.

Pandemirelaterte lovbrudd

I 2021 ble det registrert totalt 448 lovbrudd knyttet direkte til pandemien, i form av blant annet brudd på *bestemmelser om karantene/isolasjon og bedrageri i forbindelse med covid-19-tester, falske smittevernstjenester og kompensasjonsordninger*.¹³ Såkalte NAV-bedragerier er blant disse. Dette var en økning fra 2020, og det var særlig mange anmeldelser i januar, mars og april. I tråd med nedtrapping av smittevernstiltak avtok anmeldelsene utover året, fram til en økning i desember.

Arbeidsledighet og økonomiske nedgangstider stimulerer tradisjonelt arbeidslivskriminalitet og framvekst av grå og svarte markeder. Delingsteknologi har også bidratt til vekst under pandemien i omsetningen på de uregulerte delene av tjenestemarkedene. Særlig bransjer preget av ufaglært arbeidskraft og lave etableringskostnader har erfart større konkurranse og press på å omgå regelverk. Ikke minst transport- og flyttebransjen har merket stor omsetning av tjenester fra grå og illegale foretak.

Straffesaksbehandlingen

Den gjennomsnittlige *saksbehandlingstiden* for oppklarte saker ved Oslo politidistrikt var i 2021 på 75 dager, mot 98 i 2019 og 79 i 2020. *Oppklaringsprosenten* for det samlede antallet saker i 2021 var på 34 %, mot henholdsvis 36 % og 39 % de to foregående år.

Oslo politidistrikt hadde ved utgangen av pandemiåret 2021 *en restanseportefølje* på 5 % målt i forhold til antall anmeldelser mottatt året før. Restanser viser til anmeldelser som ikke har blitt påtaleavgjort innen 3 måneder. Det nasjonale gjennomsnittet i 2021 var på 10 %.

¹² Ikke alle var bosatt i politidistriktet.

¹³ Lovbruddene er sortert tematisk og fordeler seg på flere ulike koder/statistikkgrupper.